Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 12ης Μαρτίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 2011/83/ΕΕ – Πεδίο εφαρμογής – Σύμβαση παροχής υπηρεσιών – Άρθρο 2, σημείο 6 – Σύμβαση για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών – Άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια' – Κάρτες που παρέχουν το δικαίωμα εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών – Διαδικτυακή πώληση τέτοιων καρτών χωρίς ενημέρωση του καταναλωτή σχετικά με το δικαίωμα υπαναχωρήσεως»

Στην υπόθεση C-583/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Oberlandesgericht Frankfurt am Main (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο της Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία) με απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Σεπτεμβρίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

Verbraucherzentrale Berlin eV

κατά

DB Vertrieb GmbH,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. Šváby, προεδρεύοντα τμήματος, K. Jürimäe και N. Piçarra (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Pitruzzella

γραμματέας: M. Krausenböck, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Οκτωβρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Verbraucherzentrale Berlin eV, εκπροσωπούμενη από τους J. Hennig και J. Christ, Rechtsanwälte,

– η DB Vertrieb GmbH, εκπροσωπούμενη από τον B. Bräutigam, Rechtsanwalt,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil, καθώς και από την S. Šindelková,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον B.-R. Killmann και από την C. Valero,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, σημείο 6, και του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2011, L 304, σ. 64).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Verbraucherzentrale Berlin eV και της DB Vertrieb GmbH, σχετικά με τους όρους της διαδικτυακής εμπορίας κάρτας που παρέχει στον κάτοχό της το δικαίωμα εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική αγορά τίτλων μεταφοράς επιβατών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 27 και 49 της οδηγίας 2011/83 έχουν ως εξής:

«(27) Οι υπηρεσίες μεταφορών καλύπτουν τη μεταφορά επιβατών και αγαθών. Η μεταφορά επιβατών θα πρέπει να εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, καθόσον υπάγεται ήδη σε άλλη ενωσιακή νομοθεσία ή, στην περίπτωση των δημόσιων μέσων μεταφοράς και των ταξί, σε εθνικές ρυθμίσεις. Όμως, οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας για την προστασία των καταναλωτών από τις υπερβολικές επιβαρύνσεις για τη χρήση μέσων πληρωμής ή από τις κρυφές επιβαρύνσεις θα πρέπει να ισχύουν και για τις συμβάσεις μεταφοράς επιβατών. Ως προς τη μεταφορά αγαθών και την ενοικίαση αυτοκινήτων, που αποτελούν υπηρεσίες, οι καταναλωτές θα πρέπει να τυγχάνουν της προστασίας που προσφέρει η παρούσα οδηγία, με την εξαίρεση του δικαιώματος υπαναχώρησης.

[…]

(49) Θα πρέπει να υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις από το δικαίωμα υπαναχώρησης, τόσο για τις εξ αποστάσεως, όσο και για τις εκτός εμπορικών καταστημάτων συμβάσεις. […] Η παροχή δικαιώματος υπαναχώρησης στον καταναλωτή θα μπορεί […] να αντενδείκνυται στην περίπτωση ορισμένων υπηρεσιών όπου η σύναψη σύμβασης συνεπάγεται την κράτηση χωρητικότητας την οποία, εάν ασκού[ν]ταν δικαίωμα υπαναχώρησης, ο έμπορος ενδέχεται να δυσκολευόταν να καλύψει. […]»

4 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι, μέσω της επίτευξης ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς με την προσέγγιση ορισμένων πτυχών των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών για τις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτών και εμπόρων.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

5) "σύμβαση πώλησης": κάθε σύμβαση βάσει της οποίας ο έμπορος μεταβιβάζει ή αναλαμβάνει να μεταβιβάσει την κυριότητα αγαθών στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα, καθώς και κάθε σύμβαση που έχει ως αντικείμενο ταυτόχρονα την παροχή αγαθών και υπηρεσιών·

6) "σύμβαση παροχής υπηρεσιών": κάθε σύμβαση πλην σύμβασης πώλησης βάσει της οποίας ο έμπορος παρέχει ή αναλαμβάνει να παράσχει υπηρεσία στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα·

7) "εξ αποστάσεως σύμβαση": κάθε σύμβαση η οποία συνάπτεται μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή στο πλαίσιο ενός οργανωμένου συστήματος πωλήσεων εξ αποστάσεως ή παροχής υπηρεσιών χωρίς την ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή, με αποκλειστική χρήση ενός ή περισσότερων μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως μέχρι και τη στιγμή σύναψης της σύμβασης·

[…]».

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/83 προβλέπει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται, βάσει των όρων και στον βαθμό που ορίζεται στις διατάξεις της, σε οποιαδήποτε σύμβαση συνάπτεται μεταξύ ενός εμπόρου και ενός καταναλωτή. […]

[…]

3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις

[…]

ια) για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών, με την εξαίρεση του άρθρου 8 παράγραφος 2 και των άρθρων 19 και 22·

[…]».

7 Το άρθρο 6 της ως άνω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Απαιτήσεις ενημέρωσης για συμβάσεις εξ αποστάσεως και συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος», ορίζει τα εξής:

«1. Πριν δεσμευθεί ο καταναλωτής με σύμβαση συναπτόμενη εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος ή με οποιαδήποτε αντίστοιχη προσφορά, ο έμπορος παρέχει στον καταναλωτή τις ακόλουθες πληροφορίες με ευκρινή και κατανοητό τρόπο:

[…]

η) όπου υπάρχει δικαίωμα υπαναχώρησης, τις προϋποθέσεις, την προθεσμία και τις διαδικασίες άσκησης του δικαιώματος σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 1, καθώς και το υπόδειγμα του εντύπου υπαναχώρησης που παρατίθεται στο παράρτημα Ι τμήμα Β·

[…]».

8 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας:

«Εκτός εάν ισχύουν οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 16, ο καταναλωτής διαθέτει προθεσμία 14 ημερών για να υπαναχωρήσει από την εξ αποστάσεως σύμβαση ή τη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος χωρίς να αναφέρει τους λόγους και χωρίς καμία επιβάρυνση πέρα από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 13, παράγραφος 2 και στο άρθρο 14.»

Το γερμανικό δίκαιο:

9 Τα άρθρα 312 επ. του Bürgerliches Gesetzbuch (Αστικού Κώδικα) σκοπούν στη μεταφορά της οδηγίας 2011/83 στο γερμανικό δίκαιο.

10 Το άρθρο 312 του Αστικού Κώδικα ορίζει τα ακόλουθα:

«(1) Οι διατάξεις των κεφαλαίων 1 και 2 του παρόντος υποτίτλου εφαρμόζονται μόνο στις συμβάσεις καταναλωτών […] που αφορούν παροχή εξ επαχθούς αιτίας εκ μέρους του εμπόρου.

(2) Μεταξύ των διατάξεων των κεφαλαίων 1 και 2 του παρόντος υποτίτλου, μόνον οι παράγραφοι 1, 3, 4 και 6 του άρθρου 312a εφαρμόζονται στις ακόλουθες συμβάσεις:

[…]

5. Συμβάσεις για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών».

11 Το άρθρο 312d του αστικού κώδικα ορίζει, διά παραπομπής στο άρθρο 246a του Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα), ότι ο έμπορος υποχρεούται, σε περίπτωση εξ αποστάσεως συμβάσεως, μεταξύ άλλων, να ενημερώνει τον καταναλωτή, πριν αυτός προβεί στη συμβατική του δέσμευση, σχετικά με το δικαίωμα υπαναχωρήσεως και να θέτει στη διάθεσή του το υπόδειγμα του εντύπου υπαναχωρήσεως.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

12 Η DB Vertrieb, η οποία ανήκει στον όμιλο Deutsche Bahn AG, εμπορεύεται, ως πράκτορας της DB Fernverkehr AG, τις κάρτες «BahnCard 25» και «BahnCard 50». Οι κάρτες αυτές παρέχουν στους κατόχους τους δικαίωμα εκπτώσεως 25 % ή 50 % επί του τιμήματος των εισιτηρίων τρένου της DB Fernverkehr. Η «BahnCard 25» μπορεί να παραγγελθεί μέσω διαδικτύου. Στον ιστότοπο της DB Vertrieb δεν παρέχεται καμία πληροφορία σχετικά με το δικαίωμα υπαναχωρήσεως του καταναλωτή.

13 Η Verbraucherzentrale Berlin, ένωση προστασίας των καταναλωτών, άσκησε αγωγή ζητώντας να υποχρεωθεί η DB Vertrieb να παύσει να προτείνει, στο πλαίσιο των εμπορικών δραστηριοτήτων της, την εν λόγω εκπτωτική κάρτα στον ιστότοπό της, χωρίς να παρέχει, πριν από τη συμβατική δέσμευση του καταναλωτή, τις πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχωρήσεως που αυτός διαθέτει, καθώς και το αντίστοιχο υπόδειγμα του εντύπου υπαναχωρήσεως.

14 Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την αγωγή με απόφαση της 6ης Ιουλίου 2017. Απεφάνθη ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση αποτελεί «σύμβαση για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών», κατά την έννοια του άρθρου 312, παράγραφος 2, σημείο 5, του Αστικού Κώδικα, το οποίο μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια′, της οδηγίας 2011/83. Δυνάμει των διατάξεων αυτών, η εν λόγω σύμβαση εξαιρείται εν μέρει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και, υπό τις προϋποθέσεις αυτές, ο έμπορος δεν υποχρεούται να ενημερώνει τον καταναλωτή σχετικά με το δικαίωμα υπαναχωρήσεως. Το δικαστήριο αυτό επισήμανε ότι η παροχή υπηρεσίας μεταφοράς

σε επιβάτη προϋποθέτει την ύπαρξη αμφοτεροβαρούς σχέσεως στο πλαίσιο της οποίας το κόμιστρο καταβάλλεται ως αντιπαροχή για την υπηρεσία αυτή, η δε εκπτωτική κάρτα παρέχει στον κάτοχό της το δικαίωμα να λάβει την οικεία παροχή με μειωμένο τίμημα.

15 Επιληφθέν της διαφοράς αυτής σε δεύτερο βαθμό, το αιτούν δικαστήριο, το Oberlandesgericht Frankfurt am Main (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο της Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία), επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι, κατά την εκτίμησή του, η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/83, καθόσον συνιστά «σύμβαση παροχής υπηρεσιών», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας αυτής. Παραπέμποντας στο άρθρο 57, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εν λόγω οδηγία καλύπτει επίσης, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος και του σκοπού της, τις υπηρεσίες που παρέχονται στον καταναλωτή υπό τη μορφή δεσμεύσεως ή δικαιώματος, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, το οποίο παρέχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να αποκτήσει στο μέλλον τίτλους μεταφοράς επιβατών με μειωμένο τίμημα.

16 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει, εν συνεχεία, ότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83 εξαιρεί εν μέρει τις συμβάσεις που αφορούν υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, για τον λόγο ότι, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 27 της οδηγίας αυτής, οι συμβάσεις αυτές διέπονται από άλλες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης ή από την εθνική νομοθεσία.

17 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι, μολονότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση δεν αφορά άμεσα υπηρεσία μεταφοράς επιβατών, αλλά συνιστά «σύμβαση-πλαίσιο» που παρέχει στον καταναλωτή δικαίωμα εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών, εντούτοις εμπίπτει στην έννοια των «συμβάσεων για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών» του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83. Πράγματι, το Δικαστήριο, με την απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, easyCar (C-336/03, στο εξής: απόφαση easyCar, EU:C:2005:150), ερμήνευσε κατά τρόπο ευρύ την έννοια των «συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών […] μεταφοράς», του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1997, για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις (ΕΕ 1997, L 144, σ. 19), η οποία καταργήθηκε με την οδηγία 2011/83.

18 Το αιτούν δικαστήριο δέχεται ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/83, καθόσον αναφέρεται στην έννοια των «συμβάσεων για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών», είναι πιο περιορισμένο. Εντούτοις, εκτιμά ότι από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας αυτής εν συγκρίσει προς αυτό του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/7, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο στην απόφαση easyCar.

19 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, τέλος, ότι το γεγονός ότι οι προϋποθέσεις σχετικά με την επίμαχη στην κύρια δίκη εκπτωτική κάρτα περιλαμβάνονται στον πίνακα κομίστρων και ελέγχονται, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του Allgemeines Eisenbahngesetz (γενικού νόμου περί σιδηροδρόμων), από την αρμόδια εποπτική αρχή ως αναπόσπαστο τμήμα των γενικών όρων μεταφοράς συνηγορεί υπέρ της εξαιρέσεως της επίμαχης στην κύρια δίκη συμβάσεως από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/83, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας αυτής. Επομένως, αυτό το είδος συμβάσεως διέπεται, κατά το αιτούν δικαστήριο, από το εθνικό δίκαιο. Κατά δε την αιτιολογική σκέψη 27 της οδηγίας 2011/83, η μεταφορά επιβατών πρέπει να εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, στο μέτρο που ήδη διέπεται, στην περίπτωση των δημόσιων μεταφορών, από εθνική ρύθμιση.

20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Oberlandesgericht Frankfurt am Main (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο της Φρανκφούρτης επί του Μάιν) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 2, σημείο 6, της οδηγίας [2011/83] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι καταλαμβάνει και συμβάσεις διά των οποίων ο έμπορος δεν αναλαμβάνει μεν άμεσα την υποχρέωση να παράσχει μια υπηρεσία, πλην όμως ο καταναλωτής αποκτά το δικαίωμα να τύχει εκπτώσεως για τις υπηρεσίες που θα ζητήσει μελλοντικώς;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2) Πρέπει η εξαίρεση που ισχύει για τον τομέα των "συμβάσεων για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών" του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας [2011/83] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τυγχάνει εφαρμογής και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν παρέχεται μεν άμεσα στον καταναλωτή μια υπηρεσία μεταφοράς ως αντιπαροχή, πλην όμως του παρέχεται το δικαίωμα να τύχει εκπτώσεως για τις συμβάσεις μεταφοράς που θα καταρτίσει μελλοντικώς;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

21 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, κατ' ορθήν ερμηνεία του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας 2011/83, η έννοια της «σύμβασης παροχής υπηρεσιών» περιλαμβάνει τις συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών.

22 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο ορισμός της έννοιας της «σύμβασης παροχής υπηρεσιών» του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας αυτής είναι ευρύς και περιλαμβάνει «κάθε σύμβαση πλην σύμβασης πώλησης βάσει της οποίας ο έμπορος παρέχει ή αναλαμβάνει να παράσχει υπηρεσία στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα». Από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι η έννοια αυτή πρέπει να νοηθεί ως περιλαμβάνουσα όλες τις συμβάσεις που δεν εμπίπτουν στην έννοια της «σύμβασης πώλησης».

23 Η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση, που έχει ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή δικαιώματος εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική αγορά τίτλου μεταφοράς, δεν αφορά τη μεταβίβαση της κυριότητας αγαθών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 5, της οδηγίας 2011/83. Ως εκ τούτου, εμπίπτει, εξ ορισμού, στην έννοια της «σύμβασης παροχής υπηρεσιών» του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας αυτής.

24 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, κατ' ορθήν ερμηνεία του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας 2011/83, η έννοια της «σύμβασης παροχής υπηρεσιών» περιλαμβάνει τις συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

25 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι σύμβαση η οποία έχει ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών εμπίπτει στην έννοια της «σύμβασης για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών».

26 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να υπομνησθεί, πρώτον, ότι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83, η οδηγία αυτή έχει εν μέρει μόνον εφαρμογή στις συμβάσεις που αφορούν υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών και, ως εκ τούτου, οι καταναλωτές, που αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη στις συμβάσεις αυτές, δεν έχουν, μεταξύ άλλων, δικαίωμα υπαναχωρήσεως.

27 Πάντως, από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι, οσάκις οι όροι που χρήζουν ερμηνείας περιλαμβάνονται σε διάταξη που συνιστά παρέκκλιση από αρχή ή, ειδικότερα, από κανόνες δικαίου της Ένωσης που αποσκοπούν στην προστασία των καταναλωτών, πρέπει να ερμηνεύονται στενά (απόφαση easyCar, σκέψη 21 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

28 Ως εκ τούτου, το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83, καθόσον εξαιρεί εν μέρει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής τις συμβάσεις που αφορούν υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών, πρέπει να ερμηνεύεται στενά.

29 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια των «συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών […] μεταφοράς» του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/7 είναι ευρύτερη από την έννοια των «συμβάσεων μεταφοράς» που χρησιμοποιείται συνήθως στα νομικά συστήματα των κρατών μελών. Πράγματι, ενώ η τελευταία αυτή έννοια αφορά μόνον τη μεταφορά επιβατών και εμπορευμάτων που εκτελείται από τον μεταφορέα, η έννοια των «συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών […] μεταφοράς» μπορεί να αναφέρεται στο σύνολο των συμβάσεων που διέπουν τις υπηρεσίες στον τομέα των μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων αυτών που συνεπάγονται δραστηριότητα η οποία δεν περιλαμβάνει, καθεαυτήν, τη μεταφορά του πελάτη ή των αγαθών του, αλλά η οποία αποσκοπεί να παράσχει στον τελευταίο τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει την εν λόγω μεταφορά (πρβλ. απόφαση easyCar, σκέψη 23).

30 Στο πλαίσιο αυτό, κρίθηκε ότι, μολονότι η υπηρεσία που παρέχεται σε εκτέλεση συμβάσεως μισθώσεως οχήματος δεν συνίσταται στην πράξη της μετακινήσεως προσώπων από έναν τόπο σε άλλον, έχει εντούτοις ως αντικείμενο να θέσει στη διάθεση του καταναλωτή ένα τρόπο μετακινήσεως. Επομένως, με μια τέτοια σύμβαση τίθεται στη διάθεση των επιβατών ένα μεταφορικό μέσο και η σύμβαση αυτή εμπίπτει στην έννοια των «συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών […] μεταφοράς» (πρβλ. απόφαση easyCar, σκέψεις 26 και 27).

31 Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι αυτή η ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/7 είναι σύμφωνη με τον επιδιωκόμενο από την οδηγία σκοπό, ήτοι την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών που χρησιμοποιούν μέσα επικοινωνίας εξ αποστάσεως, αλλά και την προστασία των συμφερόντων των παρεχόντων ορισμένες υπηρεσίες, ώστε αυτοί να μην υφίστανται τα δυσανάλογα μειονεκτήματα που συνδέονται με την ακύρωση, χωρίς επιβάρυνση και χωρίς δικαιολόγηση, υπηρεσίας για την οποία είχε γίνει προηγουμένως κράτηση, λόγω της υπαναχωρήσεως του καταναλωτή λίγο πριν από την προβλεπομένη για την παροχή της υπηρεσίας αυτής ημερομηνία (πρβλ. απόφαση easyCar, σκέψη 28).

32 Στον βαθμό που είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83 και των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/7, η παρασχεθείσα από το Δικαστήριο ερμηνεία των τελευταίων αυτών διατάξεων ισχύει και για τις πρώτες (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 2017, Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, σκέψη 31, και της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Darie, C-592/18, EU:C:2019:1140, σκέψη 29).

33 Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η έννοια της «σύμβασης για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών» του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83 δεν περιλαμβάνει τη σύμβαση που έχει ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών.

34 Πράγματι, πρώτον, σε αντίθεση με τη σύμβαση μισθώσεως οχήματος την οποία αφορούσε η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση easyCar, μια σύμβαση η οποία έχει ως μόνο αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή του δικαιώματος καταβολής μειωμένου τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων περί αγοράς τίτλων μεταφοράς δεν αποσκοπεί ευθέως, αυτή καθεαυτήν, στην πραγματοποίηση μεταφοράς επιβατών.

35 Δεύτερον, όπως επισήμαναν όλοι οι ενδιαφερόμενοι που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας, μια σύμβαση η οποία έχει ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων επιβατών και μια σύμβαση που αφορά την αγορά τίτλου μεταφοράς επιβατών συνιστούν δύο νομικώς αυτοτελείς μεταξύ τους συμβάσεις, οπότε η πρώτη δεν μπορεί να θεωρηθεί ως σύμβαση άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δεύτερη. Πράγματι, η αγορά κάρτας που παρέχει στον κάτοχό της τη δυνατότητα αγοράς τίτλων μεταφοράς με μειωμένο τίμημα δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην τη μελλοντική σύναψη συμβάσεως με αντικείμενο αυτήν καθεαυτήν τη μεταφορά επιβατών.

36 Τρίτον, όπως επισήμανε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ύπαρξη δικαιώματος υπαναχωρήσεως, δυνάμει του άρθρου 9 της οδηγίας 2011/83, μετά την αγορά κάρτας παρέχουσας έκπτωση επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική αγορά τίτλων μεταφοράς επιβατών δεν συνεπάγεται, για την επιχείρηση που είναι επιφορτισμένη με τη μεταφορά επιβατών, δυσανάλογα μειονεκτήματα τα οποία να μπορούν να εξομοιωθούν προς εκείνα που συνδέονται με την άσκηση του δικαιώματος υπαναχωρήσεως στο πλαίσιο συμβάσεως μισθώσεως οχήματος, όπως αυτά προσδιορίστηκαν στην απόφαση easyCar.

37 Πράγματι, οσάκις δεν έχει αγοραστεί τίτλος μεταφοράς με μειωμένο τίμημα, ο καταναλωτής, σε περίπτωση υπαναχωρήσεως, εισπράττει το καταβληθέν ποσό που αντιστοιχεί στην τιμή της κάρτας αυτής και χάνει το δικαίωμα εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική αγορά τίτλων μεταφοράς επιβατών. Εξάλλου, στην περίπτωση που ένας τίτλος μεταφοράς με μειωμένο τίμημα αγοράσθηκε κατά τη διάρκεια της προθεσμίας υπαναχωρήσεως, από τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν κατά την προφορική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι είναι δυνατόν να υποχρεωθεί ο καταναλωτής στην καταβολή της διαφοράς μεταξύ του τιμήματος του τίτλου μεταφοράς που αντιστοιχεί στο μειωμένο κόμιστρο, λόγω της χρήσεως της εκπτωτικής κάρτας, και του τιμήματος αυτού του τίτλου μεταφοράς που αντιστοιχεί στο πλήρες κόμιστρο.

38 Επομένως, σύμβαση που έχει ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών δεν εμπίπτει στην εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχωρήσεως η οποία μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 49 της οδηγίας 2011/83 και αφορά την «περίπτωση ορισμένων υπηρεσιών όπου η σύναψη σύμβασης συνεπάγεται την κράτηση χωρητικότητας την οποία, εάν ασκού[ν]ταν δικαίωμα υπαναχώρησης, ο έμπορος ενδέχεται να δυσκολευόταν να καλύψει».

39 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι σύμβαση η οποία έχει ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών δεν εμπίπτει στην έννοια της «σύμβασης για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών» και, κατά συνέπεια, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεών της σχετικά με το δικαίωμα υπαναχωρήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Κατ' ορθήν ερμηνεία του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η έννοια της «σύμβασης παροχής υπηρεσιών» περιλαμβάνει τις συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών.**

2) **Το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο ια', της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι σύμβαση η οποία έχει ως αντικείμενο την παροχή στον καταναλωτή εκπτώσεως επί του τιμήματος κατά τη μελλοντική σύναψη συμβάσεων μεταφοράς επιβατών δεν εμπίπτει στην έννοια της «σύμβασης για υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών» και, κατά συνέπεια, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεών της σχετικά με το δικαίωμα υπαναχωρήσεως.**

(υπογραφές)